

RICHARD SALA

PIIRTÄÄ EKSPRESSIONISTISTA KAUHUA 30-LUVUN HENGESSÄ

Harri Rämpötti

Amerikkalainen sarjakuva ei ole koskaan ollut taiteellisesti yhtä viireää kuin nykyään. Vaihtoehtopiirtäjät tekevät persoonallista jälkeä. He myös uhmaavat periamerikkalaista hyvettä, rahan tienaamista. Amerikkalaisella sarjakuvalla ei ole koskaan mennyt kaupallisesti yhtä huonosti kuin nyt.

Tämän ristiriidan konkretisoi yksi Yhdysvaltain persoonallisimmista sarjakuvataiteilijoista, Richard Sala. Hänen mainetta näyttävissä mutta ei maltaita myyvissä sarjakuvissaan naamioidut rikolliset, salascurat, hullut tiedemiehet, hypnotisoijat ja gorillat seikkailivat vinksahantaiden perspektiivien ja kulmikkaiden viivojen hallitsemassa maailmassa.

-Vietin lapsuuteni Chicagossa, missä on vanhoja ja rapistuneita alueita. Pidin kovasti öisistä kävelyistä. Ympäristö näytti ihan erilaiselta kuin päivänvalossa, salaperäiseltä ja uhkaavalta. Kuvittelin outoja asioita, joita kujen pimennoissa tapahtui, muistelee Sala.

-En kuitenkaan halua tehdä fantasiaa tai science fictionia.

Pikemmin kutsuisin tyyliäni psykologiseksi ekspressionismiksi. Se rakentuu monista aineksista. Sarjakuvieni maisemissa on jonkin verran Chicagoa ja Arizonaa, missä olen asunut aiemmin. Mutta enimmäkseen kuvaan San Franciscon lahden aluetta, missä asun ja olen alunperin syntynyt.

Pikemmin kuin pohjoisen Kalifornian Salan sarjakuvat tuovat mieleen Itä-Euroopan. Niiden painajaismaiset maisemat

Salan tyyppilistä henkilögalleria: entinen poikaystävä, lääketieteen tohtori, erikoisalanaan kokeellinen aivokirurgia...

mat voisivat olla kotoisin Robert Wienen elokuvasta Tohtori Caligarin kabinetti vuodelta 1919.

-Rakastan vanhoja saksalaisia ekspressionistisia elokuvia, mutta löysin ne mutkan kautta. Kun olin nuori 60-luvulla, telkkarissa näytettiin paljon 30-luvun Hollywood-elokuvia. Sen ajan ohjaajista esimerkiksi Fritz Lang oli paennut Hitleriä Saksasta. Ekspressionismin vaikutus näkyi hänen elokuvissaan ja myös varhaisessa film noirissa.

-Aikanaan jäljitin nuo vaikutteet niiden alkulähteille. Sarjakuvista suurin suosikkini on Chester Gouldin Dick Tracy. Olen aina ihailnut hänen ekspressionistista piirrostyylilään ja niitä omituisia roistoja. Yritän tehdä kuvaamistani kaupungeista yleisiä kuvia Amerikasta, vähän kuin Simpsonit-animaatiosarjan Springfield.

Veitsimiehen kanssa ei parane pelleillä.

I'll tell you, Mr. Broom. I'll tell you about Celeste. After all, why not? Eh, Mr. Broom? Why not? Ha ha ha.

Hullu professori Chuckling Whatsit -albumista.

Dick Tracy oli sanomalehtisarjakuva poliisista, jonka vakioavustajina oli leegio kummallisia, usein epämuodostuneita roistoja, jotka ovat eittämättä Salan kummajaisen lähisukulaisia. Sarjakuviansa vainoharhaisen ilmapiirin Sala arvelee juontuvan nuoruutensa suosikkikirjailijalta Franz Kafkalta.

-Piiloteksi kiinnostaa minua. Kirjoitin Chuckling Whatsitin aika puhtaaksi viihteeksi, mutta siihenkin kätkin ajatuksia psykologiasta. Minusta on hyvä, jos onnistun tekemään jotakin, mikä toimii monella tasolla.

Chuckling Whatsit on Salan tähänastinen päätyö, 180-sivuinen sarjakuvamaani, jonka tekeminen kesti kaksi vuotta. Se julkaistiin albumina viime vuonna. Siinä sarjamurhaaja tappaa horoskooppien laatijoita. Nimen voisi kääntää suunnilleen Hekottavaksi mikälieksi, joka on albumissa esiintyvä voodooomainen nukke.

-Sarjakuvani ovat omaelämäkerrallisia välähdyksiä pääni sisäisistä tapahtumista, kuin röntgenkuvia ajatuksistani. Todellisuus ei ole mielestäni taiteilijan ensimmäinen huoli. Minulle tärkeintä on tunnelman, outouden ja rauhattomuuden, luominen.

-Aloittaessani minulla oli käsitys siitä, mihin halusin päätyä, mutta ei miten sinne päätyisin. Se olisi ollut tylsää ja jos minulla on tylsää niin olisi lukijoillakin. Tarina julkaistiin ensin jatkosarjana. Jokaisessa osassa yritin yllättää itseni.

-Ajattelin, että Chuckling Whatsit olisi jäänyt viimeiseksi sarjakuvakseni. Se sai kuitenkin sen verran huomiota, että päätin jatkaa. Sarjakuvalla menee kaupallisesti niin huonosti, että nyt oli ehkä viimeinen tilaisuus aloittaa oma lehti.

Salan lehteä Evil Eye (Paha silmä) on ilmestynyt pari numeroa. Ura näyttäisi olevan siis nousussa, sillä nykyään Yhdysvalloissa lehtiä lopetetaan paljon enemmän kuin aloitetaan. Elantonsa Sala tienaa kuitenkin kuvittajana muun muassa Esquire, Newsweek, Playboy, Washington Post ja Village Voice -lehdiltä.

-Ei taidesarjakuvilla tienaa juuri mitään. Alunperin minä halusin ja opiskelin kirjailijaksi. Halusin kuitenkin palata lapsuuteni piirrosharrastukseen ja vaihdoin pääaineeni maalaukseen. Kun Raw-lehti ilmestyi, hoksasin, että voisin yhdistää molemmat sarjakuvilla.

Mausin tekijänä tunnetun Art Spiegelmanin toimittama avantgarde-sarjakuvalehti Raw alkoi ilmestyä vuonna 1980. Se on innoittanut monet nykyisistä vakavasti otettavista amerikkalaisista sarjakuvataiteilijoista alalle. ■

Salaa suomeksi
Suuri sarjakuvakirja IV
(Jalava, 1994)
Muuta keskeisiä tuotantoa
Chuckling Whatsit
Black Cat Crossing
Evil Eye 1-3

